

กองระบาดวิทยา สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

รายงาน

การเฝ้าระวังโรคประจำสัปดาห์

WEEKLY EPIDEMIOLOGICAL SURVEILLANCE REPORT

- กาฬโรคในมนุษย์ ปี 2534 238

สาระสำคัญในฉบับ

Highlight

กาฬโรคในมนุษย์ ปี 2534

จำนวนผู้ป่วยกาฬโรคที่องค์การอนามัยโลก ได้รับรายงานในปี 2534 จาก 10 ประเทศ มีจำนวนทั้งสิ้น 1,966 เสียชีวิต 133 ราย ซึ่งจำนวนผู้ป่วยเพิ่มมากขึ้นกว่าปี 2533 และเกือบ 90% เป็นรายงานจากทวีปแอฟริกา โดยเฉพาะจากสาธารณรัฐแทนซาเนีย แม้ระบบการรายงานของแต่ละประเทศจะแตกต่างกัน แต่ก็แสดงให้เห็นว่าในรอบ 15 ปีที่ผ่านมา จำนวนผู้ป่วยกาฬโรค ยังไม่มีแนวโน้มลดลง

กาฬโรคในมนุษย์ ปี 2534

จำนวนผู้ป่วยที่องค์การอนามัยโลกได้รับรายงานในปี 2534 จาก 10 ประเทศ มีจำนวนทั้งสิ้น 1,966 ราย เสียชีวิต 133 ราย จำนวนตัวเลขผู้ป่วยดังกล่าวเพิ่มขึ้นมากกว่าปี 2533 ซึ่งมีรายงานผู้ป่วย 1,254 ราย และเกือบ 90% (1,719 ราย) เป็นรายงานจากทวีปแอฟริกา โดยเฉพาะสหสาธารณรัฐแทนซาเนีย

ในปี 2534 อัตราตายจากโรค (Case-fatality rate-CFR) เท่ากับ 6.8% เมื่อเทียบกับ 10.6% ในปี 2533 เมื่อนำตัวเลขในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา หาค่าเฉลี่ยจะเท่ากับ 11.3% ต่อปี

ตารางที่ 1 แสดงอุบัติการณ์การเกิดโรคทั่วโลกและการกระจายของโรค ตั้งแต่ปี 2520-2534 ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวมีรายงานผู้ป่วยจาก 21 ประเทศ จำนวน 14,752 ราย เสียชีวิต 1,391 ราย จำนวนผู้ป่วยที่รายงานสูงสุดอยู่ในปี 2520, 2527, 2531 และ 2534 ส่วนตัวเลขผู้ป่วยน้อยที่สุด (200 ราย) เป็นรายงานในปี 2524

แม้ระบบการรายงานของแต่ละประเทศจะแตกต่างกันอยู่ แต่ตัวเลขต่างๆ ที่ได้ ทำให้เห็นว่าในรอบ 15 ปีที่ผ่านมา ตัวเลขผู้ป่วยดังกล่าวยังไม่มีแนวโน้มลดลง อย่างไรก็ตาม มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะอัตราป่วยจากโรคของแต่ละทวีป ตัวอย่างเช่นในปี 2513 รายงานผู้ป่วยส่วนใหญ่จะได้อาการจากทวีปเอเชีย แต่ในปี 2523 และตั้งแต่ 2533 ไล่มาเรื่อยๆ มีรายงานหอย่อมเกิดกาฬโรคธรรมชาติ (Natural plaque foci) จากประเทศในทวีปแอฟริกา 2-3 ประเทศที่มีจำนวนผู้ป่วยสูงสุด

ทวีปแอฟริกา

ในปี 2534 มีผู้ป่วยกาฬโรครายงานจาก มาดากาสการ์, สหสาธารณรัฐแทนซาเนีย และประเทศแซอียร์ จำนวนทั้งหมด 1,719 ราย เสียชีวิต 118 ราย การระบาดของโรคในเขตแทนก้า (อำเภอลูโซโต) ในประเทศสหสาธารณรัฐแทนซาเนีย ทำให้เห็นภาพอุบัติการณ์การเกิดโรคในมนุษย์ที่เพิ่มขึ้นชัดเจน มีรายงานผู้ป่วย 1,293 ราย เสียชีวิต 60 ราย จากจำนวนทั้งหมดมีส่วนใหญ่ รายงานจากอำเภอลูโซโต (1,060 ราย ตาย 54 ราย) อำเภอรอบนอกซิงอีดา มีผู้ป่วย 196 ราย ตาย 2 ราย และศูนย์การแพทย์มูอิมบิลีรายงานผู้ป่วย 27 ราย ตาย 6 ราย ผู้ป่วยกาฬโรคของต่อมน้ำเหลืองมีรายงานมากที่สุดมาจากอำเภอลูโซโต และการระบาดขนาดย่อยๆ เกิดที่อำเภอรอบนอกซิงอีดา ในระหว่างเดือนมกราคม-มีนาคม ผู้ป่วยกาฬโรคปอดมีรายงานจากลูโซโต และได้รายงานเป็นครั้งแรกในเมืองคาร์เอสชาลาม ทางราชการได้ดำเนินการมาตรการควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผู้ป่วยเข้ารับการรักษานในหอผู้ป่วยโรคติดเชื้อที่ศูนย์การแพทย์มูอิมบิลี

ผู้ป่วยกาฬโรคมีรายงานจาก 4 จังหวัดของมาดากาสการ์คือ แอนทานานาริโว ไฟแอนนารานท์เซา, มาฮาจานก้าและทัวมาซินา ผู้ป่วยส่วนใหญ่ (134 ราย ตาย 29 ราย) เกิดขึ้นในจังหวัดแอนทานานาริโว และไฟแอนนารานท์เซา ส่วนจังหวัดมาฮาจานก้ามีผู้ป่วยรายงาน 1 รายและจังหวัดทัวมาซินา มีรายงาน 2 ราย ตาย 1 ราย อุตุนิการเกิดโรค เกิดในระยะเวลาเดียวกับปีที่ผ่านมาคือ ช่วงเดือนมกราคม-มีนาคม (ประมาณ 41.6% ของผู้ป่วยทั้งหมด) และยอดผู้ป่วยขึ้นสูงอีกครั้ง ในเดือนพฤศจิกายน (20.4% ของจำนวนทั้งปี) แยกเชื้อเยอซีเนีย เปสติดได้จากหมัดหนูซึนอปซิลลา ชื่ออปัส

(อ่านต่อหน้า 245)

กาฬโรคในมนุษย์ ปี 2534

(ต่อจากหน้า 238)

Table 1	Human plague. Number of cases (and deaths) reported in the world, 1977-1991														
Tableau 1	Peste humaine. Nombre de cas (et de décès) notifiés dans le monde, 1977-1991														
	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
AFRICA — AFRIQUE															
Angola.....	—	—	—	21	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	(—)	(—)	(—)	(4)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)
Botswana.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	103	70	—
	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(9)	(3)	(—)
Kenya.....	—	166	227	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44	—
	(—)	(9)	(11)	(2)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(8)	(—)
Libyan Arab Jamahiriya — Jamahiriya arabe libyenne.....	11	—	—	—	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—
	(6)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)
Madagascar*.....	58	25	23	11	44	38	24	39	85	29	23	93	170	226	137
	(16)	(6)	(13)	(5)	(13)	(19)	(10)	(18)	(18)	(6)	(4)	(19)	(41)	(55)	(30)
Mozambique.....	97	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	(14)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)
South Africa — Afrique du Sud.....	—	—	—	—	—	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(1)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)
Uganda — Ouganda.....	—	—	—	—	—	153	—	—	—	340	—	—	—	—	—
	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(3)	(—)	(—)	(—)	(27)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)
United Republic of Tanzania* République-Unie de Tanzanie*	2	—	—	49	9	76	569	603	129	360	356	647	31	364	1 293
	(2)	(—)	(—)	(11)	(6)	(18)	(49)	(41)	(22)	(57)	(34)	(33)	(4)	(32)	(60)
Zaire* — Zaïre*.....	4	—	1	—	—	1	—	—	—	—	474	369	1	—	289
	(3)	(—)	(1)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(160)	(86)	(—)	(—)	(28)
Zimbabwe.....	—	—	—	—	—	3	1	—	1	—	—	—	—	—	—
	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(2)	(—)	(—)	(1)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)
Total.....	172	203	251	86	59	290	594	650	215	729	853	1 109	305	704	1 719
	(41)	(15)	(15)	(22)	(19)	(43)	(59)	(59)	(41)	(90)	(198)	(138)	(54)	(98)	(118)
AMERICAS — AMÉRIQUES															
Bolivia — Bolivie.....	29	68	10	26	21	1	21	12	—	94	2	2	—	10	—
	(9)	(2)	(—)	(2)	(1)	(—)	(4)	(2)	(—)	(15)	(1)	(—)	(—)	(2)	(—)
Brazil — Brésil.....	1	11	—	98	59	151	82	37	64	58	43	25	26	18	10
	(...)	(...)	(—)	(—)	(—)	(1)	(—)	(2)	(2)	(4)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)
Ecuador — Equateur.....	—	—	—	—	8	—	65	7	3	—	—	—	—	—	—
	(1)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(1)	(2)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)
Peru — Pérou.....	—	6	—	—	27	11	17	413	44	—	31	10	—	18	—
	(—)	(1)	(—)	(—)	(7)	(—)	(2)	(31)	(3)	(—)	(6)	(5)	(—)	(4)	(—)
United States of America — Etats-Unis d'Amérique.....	18	12	13	18	13	19	40	31	17	10	12	15	4	2	11
	(2)	(2)	(2)	(5)	(4)	(3)	(6)	(6)	(2)	(—)	(2)	(—)	(—)	(—)	(—)
Total.....	48	97	23	142	128	182	225	500	128	162	88	52	30	48	21
	(11)	(5)	(2)	(7)	(12)	(4)	(12)	(42)	(9)	(19)	(9)	(5)	(—)	(6)	(—)
ASIA — ASIE															
China — Chine.....	...	...	8	30	1	—	25	—	6	8	7	6	10	75	29
	(...)	(...)	(6)	(20)	(—)	(—)	(15)	(—)	(2)	(3)	(2)	(4)	(6)	(2)	(11)
Kazakhstan.....	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	2	4	1
	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(1)	(2)	(—)
Mongolia — Mongolie.....	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	5	12	2
	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(3)	(5)	(—)
Myanmar.....	591	171	73	73	1	165	96	10	35	6	5	8	34	6	100
	(26)	(6)	(2)	(4)	(—)	(1)	(3)	(—)	(—)	(—)	(—)	(—)	(2)	(—)	(1)
Viet Nam*.....	667	314	306	180	11	116	127	196	137	104	107	196	374	405	94
	(...)	(8)	(8)	(5)	(—)	(—)	(3)	(6)	(6)	(3)	(6)	(6)	(37)	(20)	(3)
Total.....	1 258	485	387	283	13	281	248	206	178	118	119	210	425	502	226
	(26)	(14)	(16)	(29)	(—)	(1)	(21)	(6)	(8)	(6)	(8)	(10)	(49)	(29)	(15)
WORLD TOTAL — TOTAL MONDIAL.....															
	1 478	785	661	511	200	753	1 067	1 356	521	1 009	1 060	1 371	760	1 254	1 966
	(78)	(34)	(33)	(58)	(31)	(48)	(92)	(107)	(58)	(115)	(215)	(153)	(103)	(133)	(133)

... Figures not available. — Chiffres non disponibles.

* Includes suspected cases. — Comprend les cas présumés.

ในประเทศแอฟริกาผู้ป่วยเป็นกาฬโรคเพิ่มขึ้นมาก เมื่อเทียบกับการระบาดครั้งที่แล้ว ระหว่าง 2530 - 2531*¹ ในปี 2534 มีรายงานผู้ป่วย 289 ราย ตาย 28 ราย จากเซเนกัล (บริเวณจังหวัดตอนเหนือของแอฟริกา) การกระจายของโรคตามเขตอนามัยชนบทมีดังนี้ โลก (179 ราย ตาย 15 ราย), รัมบา (61 ราย ตาย 7 ราย), เนียแรมเบ (29 ราย ตาย 2 ราย) วิชี (17 ราย ตาย 3 ราย) และบูเนีย (3 ราย ตาย 1 ราย) มีรายงานผู้ป่วยเกิดขึ้นทั้งปี ยกเว้น เดือนพฤศจิกายนและธันวาคม แต่อุบัติการณ์เกิดโรคส่วนใหญ่อยู่ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์-พฤษภาคม และกันยายน (55% และ 29.3% ของจำนวนรวมตลอดปี ตามลำดับ)

ทวีปอเมริกา

ในปี 2534 มีรายงานผู้ป่วยกาฬโรคในมนุษย์ 21 ราย (ไม่มีผู้ป่วยเสียชีวิต) จากบราซิล (10 ราย) และสหรัฐอเมริกา (11 ราย) นับเป็น 1.1% ของจำนวนผู้ป่วยทั่วโลก

ผู้ป่วยกาฬโรคมีรายงานจากรัฐนอร์ทแคโรไลนา 4 แห่งของบราซิล (โอริซี, จัสซารา, เรียโอโต โค จาคูเบ และอุยโน) ตัวเลขส่วนใหญ่เป็นรายงานในเดือนมีนาคม (6 ราย)

ในสหรัฐอเมริกา มีรายงานผู้ป่วยจาก 6 รัฐ รัฐโอกลาโฮมา (ชิบารอน เค๊าตี้) โอคาโฮ (บิงแฮม เค๊าตี้) อะริโซนา (ยาวาไพ เค๊าตี้) และยูทาห์ (ปีเวอร์ เค๊าตี้) รายงานผู้ป่วยรัฐละ 1 ราย ผู้ป่วย 3 ราย เป็นรายงานจากมอนเตซูมา, เอลปาโซ และมอนโทรสจากรัฐโคโลราโด ส่วนรัฐนิวเม็กซิโกมีรายงานผู้ป่วย 3 ราย จากซานมิเกลเค๊าตี้ และ 1 ราย จากริโออาริบา เค๊าตี้ การเกิดโรคมักเกิดตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ไปจนถึงเดือนพฤศจิกายน ผู้ป่วย 10 ราย เป็นกาฬโรคคอตมน้ำเหลืองอีก 1 ราย เป็นชนิดคอตมน้ำเหลือง และมีปอดบวมแทรกซ้อน (*1 ดู No 47, 2531 หน้า 360--362 และ No 45, 2532 หน้า 345-347)

ทวีปเอเชีย

ในปี 2534 กาฬโรคในมนุษย์รายงานจาก 5 ประเทศ จีน คาซัคสถาน (เคยเป็นส่วนหนึ่งของสหภาพโซเวียต) มองโกเลีย, พม่า และเวียดนาม มีตัวเลขทั้งหมด 226 ราย (11.5% ของจำนวนผู้ป่วยทั่วโลก) และตาย 15 ราย

ประเทศจีนรายงานผู้ป่วย 29 ราย ตาย 11 ราย แต่ไม่มีข้อมูลทางระบาดวิทยาอื่นๆ ผู้ป่วยกาฬโรคคอตมน้ำเหลืองและมีภาวะโลหิตเป็นพิษ 1 ราย จากเขต คะชิลออร์คา หย่อมกาฬโรคตามธรรมชาติ ประเทศคาซัคสถานในเดือนพฤษภาคม 2534 การวินิจฉัยกาฬโรคยืนยันด้วยการตรวจทางแบคทีเรีย และปฏิกิริยาน้ำเหลือง

ผู้ป่วยกาฬโรคคอตมน้ำเหลือง 2 ราย จากจังหวัดอาร์คันไก มองโกเลีย 1 ราย จากอำเภออิเก-ทาเมียร์ และอีกรายจากอำเภออุลุน ทั้ง 2 ราย เกิดขึ้นในเดือนสิงหาคม และยืนยันโดยการตรวจทางแบคทีเรีย

ประเทศพม่ารายงานผู้ป่วย 100 ราย (ตาย 1 ราย) จากแมกเวย์ (42 ราย ตาย 1 ราย) แมนดะเล (12 ราย) และซาเกียง (46 ราย)

ประเทศเวียดนามรายงานผู้ป่วย 94 ราย ตาย 3 ราย ไม่มีรายละเอียดทางระบาดวิทยา

แปลและเรียบเรียงโดย กองโรคติดต่อทั่วไป

จาก Weekly Epidemiological Record No.4/22 January 1993/P. 21-23.

#####